

Klassieke Olympiaden 2017-2018

Opgaven Grieks

ronde 2

Vooraf aan de leerlingen

- Hieronder tref je een deel van het gelezen pensum aan.
- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 vindt.
- Er zijn in totaal 19 vragen.
- Bij elke vraag staat aangegeven hoeveel punten deze waard is.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 75 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Grieks-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.
- Na de pauze volgt de creatieve opdracht.

Καλὴν τύχην ὑμῖν εὐχόμεθα!

Tekst

- 355 Ἡμεῖς γὰρ εἰ σὴν παῖδα φαρμακεύομεν
καὶ νηδὺν ἐξαμβλοῦμεν, ὡς αὕτη λέγει,
ἐκόντες οὐκ ἄκοντες, οὐδὲ βώμιοι
πίτνοντες, αὐτοὶ τὴν δίκην ὑφέξομεν
ἐν σοῖσι γαμβροῖς, οἷσιν οὐκ ἐλάσσονα
360 βλάβην ὀφείλω προστιθεῖς ἄπαιδίαν.
Ἡμεῖς μὲν οὖν τοιοῖδε· τῆς δὲ σῆς φρενὸς
ἐν σου δέδοικα· διὰ γυναικείαν ἔριν
καὶ τὴν τάλαιναν ὤλεσας Φρυγῶν πόλιν.
- Χορ. Ἄγαν ἔλεξας ὡς γυνὴ πρὸς ἄρσενας,
365 καὶ σου τὸ σῶφρον ἐξετόξευσεν φρενός.
- Μεν. Γύναι, τάδ' ἐστὶ σμικρὰ καὶ μοναρχίας
οὐκ ἄξι', ὡς φῆς, τῆς ἐμῆς οὐδ' Ἑλλάδος.
Εὖ δ' ἴσθ', ὅτου τις τυγχάνει χρεῖαν ἔχων,
τοῦτ' ἔσθ' ἐκάστῳ μεῖζον ἢ Τροίαν ἐλεῖν.
370 κἀγὼ θυγατρὶ (μεγάλα γὰρ κρίνω τάδε,
λέχους στέρεσθαι) σύμμαχος καθίσταμαι.
Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα δεύτερ' ἂν πάσχη γυνή,
ἄνδρὸς δ' ἁμαρτάνουσ' ἁμαρτάνει βίου.
Δούλων δ' ἐκεῖνον τῶν ἐμῶν ἄρχειν χρεῶν
375 καὶ τῶν ἐκείνου τοὺς ἐμούςς ἡμᾶς τε πρὸς·
φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
ὀρθῶς πεφύκασ', ἀλλὰ κοινὰ χρήματα.
Μένων δὲ τοὺς ἀπόντας, εἰ μὴ θήσομαι
τάμ' ὡς ἄριστα, φαῦλός εἰμι κοῦ σοφός.
380 Ἄλλ' ἐξανίστω τῶνδ' ἀνακτόρων θεᾶς·
ὡς, ἣν θάνης σύ, παῖς ὅδ' ἐκφεύγει μόρον,
σοῦ δ' οὐ θελούσης καθθανεῖν, τόνδε κτενῶ.

Δυοῖν δ' ἀνάγκη θατέρω λιπεῖν βίον.

Euripides, *Andromache* 355-383

Aantekeningen

regel 355 φαρμακεύω

iemand met tovermiddelen
behandelen

regel 356 ἐξαμβλόω

onvruchtbaar maken

Vraag 1

In deze tekst is sprake van: (1 punt)

- A. agon
- B. bodeverhaal
- C. proloog
- D. stichomythie

Vraag 2

regel 355 Ἡμεῖς γὰρ εἰ σὴν παῖδα φαρμακεύομεν

Zet de woorden in het enkelvoud om naar het overeenkomstige meervoud, de woorden in het meervoud naar het overeenkomstige enkelvoud. (4 punten)

Vraag 3

regel 355-360 Ἡμεῖς t/m ἀπαιδίαν

Noteer de naam van de perso(o)nen naar wie de volgende woorden verwijzen: (3 punten)

- a. regel 355 Ἡμεῖς
- b. regel 356 αὐτή
- c. regel 359 σοῖσι γαμβροῖς

Vraag 4

regel 356 νηδὺν ἐξαμβλοῦμεν

Citeer uit het vervolg (t/m regel 364) het Griekse tekstelement dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is. (2 punten)

Vraag 5

regel 357 ἐκόντες οὐκ ἄκοντες

- a. Welke 2 stijlfiguren (stilistische middelen) bevat deze woordgroep? (2 punten)
- b. Leg uit wat de spreker met deze stijlfiguren wil benadrukken. (2 punten)

Vraag 6

Schrijf de regels 361 en 362 over en scandeer deze. (4 punten)

Vraag 7

regel 362-363 διὰ t/m πόλιν

Leg uit wat de relatie is tussen deze zin en de voorafgaande. Ga in op de inhoud van beide zinnen. (4 punten)

Vraag 8

regel 365 καὶ σου τὸ σῶφρον ἐξετόξευσεν φρενός

Deze zin luidt in de vertaling van G. Koolschijn:

“Uw hart is alle zelfbeheersing kwijtgeraakt.”

In de vertaling is de grammaticale structuur van de Griekse zin niet overgenomen. Leg dit uit en ga daarbij op de structuur van de hele zin in. (4 punten)

Vraag 9

regel 368-369 **Εὖ δ' t/m ἐλεῖν.**

Leg in eigen woorden uit wat Menelaos hiermee bedoelt. (2 punten)

Vraag 10

regel 370-371

Deze regels luiden in de vertaling van G. Koolschijn:

“Zo steun ik mijn dochter, want ik vind dat
niet gering: beroofd te worden van je echtgenoot.”

- Citeer het Griekse tekstelement waarvan “steun” de weergave is. (2 punten)
- Citeer het Nederlandse tekstelement dat de weergave is van **μεγάλα**. (2 punten)

Vraag 11

regel 370-375 **καὶ γὼ t/m πρὸς**

In deze regels is sprake van een chiasme.

Citeer het chiasme volgens onderstaand schema:

... (a)... (b) ... (b) ... (a) ... (2 punten)

Vraag 12

regel 378 **Μένων δὲ τοὺς ἀπόντας**

Citeer uit de regels 355-363 het Griekse tekstelement waarop deze woorden van Menelaos een reactie vormen. (2 punten)

Vraag 13

Noteer de modus en verklaar het gebruik ervan van: (2 punten)

- regel 372 **πάσχη**
- regel 381 **θάνης**

Vraag 14

Vertaal de regels 374-379 (15 punten)

Vraag 15

Noteer uit de regels 372-383 een voorbeeld van: (3 punten)

- een genitivus absolutus
- een genitivus als bijvoeglijke bepaling
- een genitivus geregeerd door een werkwoord

Vraag 16

De volgende regels komen uit een ander deel van de teksten die je hebt gelezen. Maar Help! De Inktvraat van het Kinderboekenmuseum heeft toegeslagen. Drie woorden zijn beschadigd! Welke woorden zijn juist? Noteer het juiste woord. (6 punten)

ὦ τέκνον, ἢ τεκοῦσα σ', ὡς σὺ μὴ xxx,
στείχω πρὸς Ἄιδην· ἦν δ' ὑπεκδράμης yyy,
μέμνησο zzz, οἷα τλᾶσ' ἀπωλόμην.

xxx	yyy	zzz
θάνεις	μόρος	μητέρ' = μητέρα
θάνης	μόρου	μητέρ' = μητέρι
θάνοις	μόρω	μητρᾶς
θνήσκης	μόρον	μητρός

Vraag 17

Aristoteles vindt tragedies waarin peripetie optreedt het best. Beschrijf in eigen woorden waar de peripetie in deze tragedie plaatsvindt. Baseer je antwoord op de achtergronden die je geleerd heb over het verloop van de hele tragedie. (2 punten)

Vraag 18

In het Nederlands zijn veel woorden aan het Oud-Grieks ontleend. Zoek vijf Oud-Griekse woorden uit deze tekst die voortleven in een nu nog gebruikt Nederlands woord. Beantwoord deze vraag door het citeren van het desbetreffende Griekse woord en het noteren van het desbetreffende Nederlandse woord. N.B.: Namen worden niet goed gerekend! (5 punten)

Vraag 19

Lees bron 1, een recensie uit de NRC, op de volgende pagina.

De voorstelling 'Troje Trilogie', die vorig jaar werd opgevoerd, verbeeldt het verhaal van Andromache, vanaf de Trojaanse oorlog tot en met de inhoud van de tragedie die je gelezen hebt, maar dan achterstevoren. Uit de recensie blijkt dat het verhaal niet hetzelfde afloopt als de tragedie van Euripides.

Noteer 2 verschillen die de afloop van het verhaal drastisch veranderen. Ga bij je antwoord zowel op de recensie als op de tragedie van Euripides in. (4 punten)

Bron 1: Recensie van de voorstelling 'Troje Trilogie' op NRC.nl

De 'Troje Trilogie' overtuigt opnieuw

Ondanks het onwaarschijnlijke decor van helden, goden, massa- en kindermoord zijn de voornaamste dilemma's universeel en herkenbaar.

Een verrukkelijk onuitstaanbaar kindvrouwtje is ze, Keja Klaasje Kwestro als Hermione in Troje Trilogie. Als een ware socialite, type Ivanka Trump, trippelt ze naar voren op haar hakjes, frunnikend aan haar korte rokje. Mooi liggen moet ze dan, want Hermione is dood, vermoord door Andromache (Janneke Remmers), slavin en ex-minnares van haar man Neoptolemos (Loek Peters). Troje Trilogie van Koos Terpstra opent met de uitkomst van een tragedie, waarna hij in flashbacks toont hoe het zover kwam. Hermione is kort daarop dus weer springlevend en heerlijk onhandelbaar.

Kwestro maakt een fijn vet nummer van haar, en later van Cassandra, als verveelde gothic dancemeid in blingblingkledij. Die komische noot is nodig, in dit potentieel topzware stuk, waarin Terpstra drie Griekse tragedies herinterpreteerde en achterstevoren afspeelde, als een 'whydunnit': hoe komt Andromache tot de moord?

In het kort: Andromache is gelukkig getrouwd met Hector (George Tobal), nadat Achilles haar familie heeft vermoord. Dan breekt de Trojaanse oorlog uit en sneuvelen Hector en haar zoontje. Zijzelf wordt als oorlogsbuit aan Neoptolemos gegeven. Met hem krijgt ze weer een kind. Maar zijn trophy wife Hermione verdraagt de competitie niet, en laat het jongetje doden. In retrospectief stapelt de ellende van Andromache zich zo op, dat geen andere uitkomst meer denkbaar is dan moord.

De tekst van Terpstra was in 1994 een kleine theaterrevolutie, en nog steeds is glashelder waarom: ondanks de complexe mythologische stamboom en de zware lading van oorlog en wreedheid is de toon van Troje Trilogie nuchter, aards en licht. Geestige anachronismen maken de personages moeiteloos van deze tijd. En ondanks het onwaarschijnlijke decor van helden, goden, massa- en kindermoord zijn de voornaamste dilemma's universeel en herkenbaar. Over liefde en vertrouwen gaat het, en de strijd tussen de seksen: vechten en overleven enerzijds, de zachtheid durven omarmen anderzijds. In de ijzersterke acteursregie van Paul Knieriem overtuigt Troje Trilogie 22 jaar later nog altijd.

Herien Wensink 24 oktober 2016

Einde